

Een pleidooi voor verhalenbundels (en voor *Groener gras* in het bijzonder)

Toen ik mijn kennissen met trots inlichtte over het verschijnen van mijn verhalenbundel *Groener gras*, antwoordden sommigen met de vraag: ‘Leuk, maar wanneer verschijnt je derde roman?’ Hoewel ik gelukkig ook een aanzienlijk aantal liefhebbers van het genre heb ontmoet, schijnt de opvatting te leven dat de verhalenbundel het onvolmaakte broertje van de roman is, dat korte verhalen in het beste geval slechts smakelijke tussendoortjes zijn. Boekhandels en uitgeverijen lopen er meestal dan ook niet warm voor. Verhalenbundels verkopen slecht. Het zou mij niet bedroeven een van de uitzonderingen op deze regel te worden, maar liever nog zag ik de regel in zijn geheel verdwijnen. Nu en dan vang ik omtrent dat laatste hoopvolle geruchten op.

Is het mogelijk dat deze negatieve perceptie ertoe bijdraagt dat velen zichzelf de kans ontnemen volop vertrouwd te raken met het genre? Van de moderne mens, naar eigen zeggen ingesloten tussen een gebrek aan tijd en een teveel aan druk, zou je immers verwachten dat hij zich met volle overtuiging aan het korte verhaal vastklampt. In soms minder dan een half uur tijd kan hij zich laven aan een complete proza-ervaring: een verhaal met een midden, begin en einde dat via een personage een thema uitdiept, en dat, genoodzaakt zich te ontdoen van alle overtolligheid, de neiging heeft zich met uiterste precisie, en vaak met een verrassende ‘twist’, naar het hart van de lezer te boren.

Daarom lijken korte verhalen me, eerder dan een fragment uit een roman, geschikt voor literatuureducatie.

Bij vele grote schrijvers, overleden en springlevend, kreeg het korte verhaal een volwaardige plaats binnen hun oeuvre. Dat was al zo bij Tsjechov, maar werd overduidelijk bij een resem Amerikaanse reuzen uit de twintigste eeuw. Dat de waardering voor het korte verhaal ook bij de jonge schrijvende generatie uit de V.S. voortleeft, wordt bijvoorbeeld herhaaldelijk bewezen door een tijdschrift als *MacSweeney's*.

Mijn eerste ware literaire liefde betrof een Amerikaanse schrijver van bijna uitsluitend korte verhalen: Raymond Carver. Hij leerde mij hoe weinig woorden nodig zijn om veel te zeggen. Hoe zichtbaar, rauw of adembenemend de essentie dan kan worden. Uit een van zijn verhalen zal ik een stuk voorlezen.

Enkele jaren geleden leerde ik het werk van de Canadese Alice Munro kennen. Munro's kunde is verpletterend, al gaat ze grotendeels op een andere manier dan Carver te werk. De meesterlijke wijze waarop zij haar verhalen van lagen en dubbele bodems voorziet, de chronologische sprongen die ze maakt en de veelheid aan perspectieven die in één verhaal vervat kan zitten, nopen veel critici tot de goedkeurende bemerking dat het bij Munro keer op keer om 'een kleine roman' gaat. Je zou het volgens mij ook gewoon over steengoede verhalen kunnen hebben, waarin de auteur niet terugdeinst voor schrijftechnische aspecten die we meestal met romans associëren, maar blijkbaar niet louter met romans verbonden hoeven te zijn.

Bij het uitdrukken van mijn bewondering voor Carver en Munro, heb ik mijn ideaalbeeld van een verhalenbundel al enigszins prijsgegeven. Een ander kenmerk dat volgens mij bijdraagt tot de kwaliteit is 'het overkoepelende thema', dat eenheid schept tussen de verschillende verhalen en dat tevens toelaat één onderwerp van zoveel mogelijk zijden te belichten. Prachtige, hedendaagse voorbeelden daarvan zijn de behandeling van het thema 'bejaarden' in Julian Barnes' *The Lemon Table* en van 'het gezin' in Damon Galguts *Small Circle of Beings*.

Hoewel iets minder dan de helft van de verhalen uit *Groener gras* eerder in bloemlezingen en tijdschriften verscheen, zijn zij allemaal geschreven met een enkel thema in het achterhoofd: winnen en verliezen. Ik wilde portretten maken in het strijdperk, waarin 'winnaars en verliezers voortdurend van plaats verwisselen', zoals Steven uit het verhaal 'Huppelen in groep' beseft. Voor sommige van deze portretten maakte ik voorstudies in nog kortere verhalen – elk anderhalve bladzijde – die ik een jaar lang op het Radio 1 boekenprogramma *Gulliver* voorlas onder de titel *Mensjes*. (Dat er leerlingen zijn die misschien geen goed lezers, maar wel goede luisteraars kunnen zijn, ook daar wil ik wel een lansje voor breken.)

Tijdens mijn lezing ga ik verder in op de achterliggende gedachten en observaties over winnen en verliezen, zoals zij aan bod komen in *Groener gras*. Omdat de vraag 'wat / wie is normaal?' in deze verhalenbundel, net als in mijn ander werk, vaak terugkeert, zal ik ook dit thema aanraken. Het enige citaat dat ik in *Groener gras* gebruik, is er één van outsiderkunstenaar Gerard van Lankveld: 'Als mensen schelden, dan kan je ze wel half verrot slaan. Maar je kunt ook efkes een paar jaar iets in elkaar knutselen.' Zo is dat, en

het lijkt me geen slechte boodschap voor de mensheid, en voor pubers in het bijzonder. Wat niet wil zeggen dat *Groener gras* bol staat van hoop. Ik denk niet dat Hans Van Temses ooit zullen verdwijnen. Ik denk wel dat het goed is om het mechaniek achter een rare frasering als ‘zinloos geweld’ bloot te leggen en te proberen te begrijpen.

Mijn schrijfplezier is overigens nog nooit zo groot geweest als toen ik de verhalen van *Groener gras* schreef. De Japanse successchrijver Haruki Murakami legt in de inleiding van zijn laatste verhalenbundel en prijsbeest *Blind Willow, Sleeping Woman* uit waarom het heerlijk is om romans met korte verhalen af te wisselen. Het duurt minder lang korte verhalen klaar te krijgen, en zo’n beperkte tijdsspanne verhoogt de concentratie. De kleinste details kunnen aanleiding vormen tot een kort verhaal, en dat maakt de inhoud ervan vaak zeer intiem en scherp. Zowel schrijvers als lezers kunnen korte verhalen volgens mij zo ervaren. Murakami vat het voor me samen: ‘I find writing novels a challenge, writing short stories a joy.’ Ik hoop dat het plezier bij het lezen van *Groener gras* op u zal overgaan. Ik lees 1 verhaal voor.

Als daar nog tijd voor is, lees ik als afsluiter nog een column voor over ‘het publiek’; de observatie van luisteraars, mensen in de zaal, leerlingen. Ik denk dat leraren dit zullen herkennen.

Annelies Verbeke

